

Vasile Soltan

**BUSINESS JUDGMENT RULE
(REGULA JUDECĂȚII DE AFACERI)**

**Protecția administratorilor societăților
împotriva răspunderii**

Vasile Soltan

BUSINESS JUDGMENT RULE (REGULA JUDECĂȚII DE AFACERI)

**Protecția administratorilor societăților
împotriva răspunderii**

Universul Juridic
București
-2024-

Capitolul 1

ASPECTE GENERALE

Secțiunea 1

Aspecte generale privind acțiunea în răspunderea administratorilor

Administratorii au o serie de obligații față de societatea pe care o administrează. Obligațiile pot avea un conținut exact sau un conținut mai larg, ridicate la nivel de principiu. Această din urmă categorie include obligația de diligență și obligația de loialitate. Obligațiile sunt uneori încălcate (sau pretins încălcate), iar încălcarea obligațiilor poate da naștere răspunderii față de societate. Răspunderea poate fi solicitată prin acțiunile judiciare intentate fie de către societate, fie de către acționari în nume propriu, dar în contul societății. Dar răspunderea nu este și nu trebuie să fie în toate cazurile impusă. Pentru angajarea răspunderii, conduita administratorilor trebuie analizată de către instanțele de judecată. Însă, cât de microscopică trebuie să fie analiza instanțelor, în ceea ce privește deciziile de afaceri, pentru a putea angaja răspunderea administratorilor? Depinde.

De-a lungul timpului, instanțele americane au identificat mai multe argumente împotriva intervenției în evaluarea fondului deciziilor de afaceri ale administratorilor, poziție care a luat forma principiului *business judgment rule*. Acesta este un concept juridic dezvoltat în dreptul american potrivit căruia instanțele de judecată nu vor interveni pentru evaluarea fondului deciziilor de afaceri luate de administratorii societăților, atât timp cât nu există anumiți factori descalificatori excepționali care fac inaplicabilă protecția pe care o presupune acest concept. Cu alte cuvinte, BJR poate fi privită ca un „barometru” al gradului de intervenție a instanțelor de judecată în evaluarea fondului deciziilor de afaceri în situațiile în care se pune problema răspunderii administratorilor pentru deciziile de afaceri care s-au dovedit a fi prejudiciabile pentru societatea pe care o administrează. În funcție de doctrina aleasă pentru explicarea esenței BJR (descrise pe larg în această lucrare), în situația în care sunt întrunite condițiile de aplicare ale acesteia, instanțele de judecată fie nu vor interveni deloc în analiza substanței deciziei de afaceri, fie vor interveni într-un mod atenuat.

Punctul de plecare constă în faptul că administratorii pot fi acționați în judecată pentru repararea daunelor produse societății. **În dreptul american**, se face distincție dintre acțiunile directe (*direct shareholder suits*) și acțiunile oblice (*derivative shareholder suits*)¹⁷. *Acțiunile directe* sunt inițiate de către acționari în nume și pe cont propriu, au ca obiect prejudiciile suferite personal de către acționarii respectivi, iar cauza acțiunii aparține acestora. *Acțiunile oblice* sunt inițiate de către acționari în numele și pe contul societății, au ca obiect prejudiciile suferite de societate, iar cauza acțiunii aparține acesteia. Doar această din urmă categorie de acțiuni intră în obiectul lucrării.

¹⁷ Pentru aceste aspecte a se vedea, de exemplu, S.M. Bainbridge, *Corporate Law*, Fourth Edition, Foundation Press, St. Paul, 2020 (citată în continuare „S.M. Bainbridge, *Corporate Law...*”), pp. 235-275 și art. 23.1 din Regulile Federale de Procedură Civilă (*Federal Rules of Civil Procedure*).

De regulă, litigiile sunt inițiate de către societate prin intermediul organelor de conducere în competența cărora intră și gestionarea activității litigioase a societății. Totuși, pot exista situații în care organele de conducere nu inițiază o acțiune din varii motive, cum ar fi, de exemplu, situațiile în care însăși unul dintre administratori sau directori ar putea avea calitatea de pârât. Pentru aceste motive, au apărut acțiunile oblice care permit acționarilor să inițieze acțiuni judiciare în numele și pe contul societății, iar în practică acestea sunt, de cele mai multe ori, îndreptate împotriva administratorilor sau directorilor pentru încălcarea obligațiilor de diligență sau loialitate. Înainte de a introduce acțiunea oblică, acționarii trebuie să solicite organelor de conducere inițierea acțiunii (*demand requirement*), cu excepția situațiilor în care această cerere ar fi zadarnică (*demand futility*). În funcție de răspunsul la această cerere, procedurile ulterioare pot varia, aspect care depășește însă obiectul acestei analize.

În dreptul românesc, regula este că acțiunile în răspundere împotriva administratorilor, directorilor, membrilor directoratului și consiliului de supraveghere, pentru daunele cauzate societății prin încălcarea îndatoririlor față de societate, aparțin adunării generale a acționarilor, care trebuie să adopte o hotărâre în acest sens și să desemneze o persoană însărcinată cu exercitarea acțiunii în justiție¹⁸.

Prin excepție, în ipoteza în care AGA nu adoptă o hotărâre privind inițierea acțiunii în răspundere și nici nu dă curs propunerii unuia sau mai multor acționari de a iniția o asemenea acțiune, atunci acționarii reprezentând, individual sau împreună, cel puțin 5% din capitalul social al societății, au dreptul de a introduce o acțiune în despăgubiri, în nume propriu, dar în contul societății¹⁹. De asemenea, în cadrul sistemului dualist de administrație, consiliul de supraveghere poate adopta o decizie prin care să decidă exercitarea acțiunii în răspundere împotriva membrilor directoratului²⁰.

Legislația privind piața de capital reglementează o ipoteză specială pentru intentarea acțiunii în răspunderea administratorilor. Mai exact, în ipoteza în care administratorii sau directorii încheie anumite categorii de acte pentru care legea cere, în mod expres, aprobarea prealabilă de către adunarea generală extraordinară a acționarilor, atunci oricare dintre acționari poate solicita instanței judecătorești anularea actului juridic încheiat și urmărirea administratorilor pentru repararea prejudiciului cauzat societății²¹. În doctrina autohtonă, a fost considerat că această soluție pare să reglementeze o acțiune colectivă (*class action*) și nu una oblică (*derivate action*), motiv pentru care, regimul acesteia nu ar trebui coroborat cu regimul acțiunilor reglementate în Legea Societăților²².

Acțiunile administratorilor ar putea cauza prejudicii personale acționarilor, însă în această situație acționarii îi vor putea acționa în judecată în nume și pe cont propriu, în baza

¹⁸ Art. 155 alin. (1) și (2) din LS.

¹⁹ Art. 155¹ alin. (1) din LS. Potrivit alin. (2) al acestui articol, persoanele care exercită acest drept trebuie să fi avut deja calitatea de acționar la data la care a fost dezbătută în cadrul adunării generale problema introducerii acțiunii în răspundere.

²⁰ Art. 155 alin. (7) din LS.

²¹ A se vedea art. 91 alin. (3) din Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață.

²² S. Bodu, *Tratat de drept societar*, Ed. Rosetti, București, 2019 (citat în continuare „S. Bodu, *Tratat de drept societar...*”), p. 882.